

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 21 nr. 3

Årsmøder

Foreningen af kirkegårdsinspektører m. fl.
Årsmøde 1962.

Det var en god tanke, som ledelsen af foreningen havde haft: at samle både logis, måltider og møder på samme sted, og det var tydeligt at forstå af det store fremmøde, at både dette forhold og den relativ billige pris for 3 dage faldt i god jord hos medlemmerne. Nu da det hele er avviklet må man føje til, at det blev vellykket, trods det at det stadigt ustadige vejr ikke undså sig for at sende nogle skrappe byger, når kirkegårdene skulle beses. Det blev ikke til badning, tiltrods for at Hellebæk Badehotel ligger lige til vandet, men det blev til fest indendørs og til gode excursionser trods alt.

De 3 dage indledtes med, at formanden, fhv. inspektør *O. Raahauge-Askegaard*, for sidste gang avlagde beretning om årets virksomhed, efter velkomst og valg af inspektør *Aage Fich* som dirigent. Man mindedes de avdøde, fru *Kristine Gravesen* og kirkegårdsinspektør *P. W. Ruders*. Det var ikke mindst medlemmernes finansielle forhold, der havde været behandlet, avløsning et sted, avlønning et andet, legatgravsportefølje et tredje o.s.v., hvortil kom spørgsmålet om 5 % og 9 % i løntillæg, der især i den efterfølgende diskussion spillede en stor rolle. Dels under beretningen, dels under eventuelt drøftedes det, om foreningen var en faglig forening eller en regulær fagforening, hvilket sidste blev benægtet, bl. a. fordi den ikke havde forhandlingsret i lønningssager, — der er jo også flere kategorier af ansatte, og de kan ikke komme i samme pulje. Der refereredes cirkulærer fra blomsterhandlerbranchen og et uhyggeligt eksempel på udskud på monumenthandelen samt gaves beretning om fællesrådet for havekulturs særlige indsats. Der blev valgt ny formand, inspektør *Holger Nielsen* og sekretær, assistent *Strunch* samt insp. *Birkso* som revisorsuppleant — iøvrigt genvalg. For regnskabet gaves decharge.

Og så gik man til middagsbordet, og efter dette fortalte inspektør *Ejnar Nielsen* noget om Helsingør og dens kirkegård som en forberedelse til næste dags udfærd (se også tillægss. 19). Fredag den 7. september besås altså den nye domkirke (St. Olai) og klosteret under kyndig vejledning af stedkendte folk, der var inde i både årstal og detaljer, og både *D. Buxtehude* (1637—1707)

og *Johann Sebastian Bach* (1685—1750) blev mindet for at have spillet på orgel her. Og så var vi på kirkegården, hvor udvalgsformanden *Laur. Jensen* var mødt op og struttede af livskraft med sine mange år bag sig, og *Ejnar Nielsen* havde sørget for en forfriskning i kontorbygningen. Ved frokosten holdt bl. a. domprovst *Nepper-Christensen* en tale, der hyldede graveren i hans gerning, og eftermiddagen gik med foredrag af kyrkogårdsf. *Steffan Larsson* i Lund om ansættelses- og lønningsforhold ved svenske kirkegårde, der viste langt mere enkelhed og fasthed end i de danske tilsvarende forhold. Landsretssagfører *K. Gormsens* foredrag forstærkede dette indtryk af forskelligartethed i løn- og ansættelsesforhold i Danmark, hvor der er mindst 3 slags af arten, men diskussionen, der fulgte, åbenbarede, at der er en tendens til at gå over i de fastlønnedes rækker, — et sideskud på ligbrændingens fremvæxt. Og så var der festmiddag og samvær, hvor mange holdt ud til ud på natten.

Lørdagen gik med besøg på Asminderød kirkegård, der nu ledes af kirkegårdsgartner *B. Olesen*, og hvor man beundrede den avgåede graver *K. P. Jørgensens* morsomme klipninger af hækkene, så de føjer sig om gravmælerne som handsken om hånden, — og kiggede på de 4 sidste udvidelser, der er gjort af havearkitekt *Johannes Tholle*. Og så lokkede „Louisiana“ med en særudstilling af *Arp*, som nok vakte interesse, men vistnok i almindelighed betragtedes som uforståelig, — bedre forstod man havearkitekt *Agnete Petersens* anlæg udenfor glaseruderne og langs de smukke murværker. Og så var det hele møde slut med frokosten i Hellebæk, — og formanden takkede til alle sider, og fik et: Selv tak igen som svar. Endnu et vellykket samvær — endnu et skridt på vejen for bedre kirkegårdskultur, — der allerede mandagen efter fulgtes op med et kirkegårdskursus på Vilvorde.

Sveriges kyrkogårdsföreståndares kongress i Landskrona.

Sveriges kyrkogårdsföreståndare hade i år samlats til kongress i Landskrona. Kongressen som omspände dagarna 7—9 augusti var den tjugufemte i föreningens historia. Av dem som voro med vid föreningens bildande var *G. V. Walberg*, Malmö, *Hilding Claesson*, Lund, *Malte Gustafsson*, Halmstad, *Ivar Andersson*, Jönköping, *Adolf Mårtensson*, Kri-

stianstad, och *Ragnar Ekstedt*, Växjö, närvarande.

Vid kongressens öppnande kunde ordföranden, *Carl Fredby* hälsa ett 60-tal föreningsmedlemmar, representanter för kollegerna i Danmark, samt kyrkoråd i Landskrona och representanter för domkapitlet, kontraktet och pastoratsförbundet välkomna.

Föreningens styrelse omvaldes i sin helhet och består av *Carl Fredby*, Karlskoga, ordf., *Ragnar Ekstedt*, Växjö, v. ordf. *Ake Andersson*, Spånga, kassör, *Gösta Gustafsson*, Eskilstuna, sekreterare samt *Ivar Andersson*, Jönköping.

Första föredragshållaren på programmet var kollegan i Landskrona kyrkogårdsföreståndare *Tage Andersson*, som lämnade en mycket uppskattad redogörelse över stadens kyrkogårdar och deras historia. I föredraget belyste talaren bl. a. den planerade och delvis påbörjade utvidgningen av den i bruk varande kyrkogården samt det nyligen ibruktagna krematoriet vars kapellutrymmen även får fungera såsom församlingskyrka med regelbundna gudstjänster, bröllop, barndop och konfirmationer, och att „S:t Johannes kyrka“, såsom namnet är, blivit uppskattad ger de rika gåvor, kyrkan fått mottaga, belägg för.

Huvudtemat för årets kongress var kyrkogårdens arkitektur. Inledningsanföranden i detta ämne hölls av trädgårdsarkitekterna *Sven-Inguar Andersson*, Hälsingborg, och *Per-Ake Friberg*, Alnarp. Bägge föredragshållarna illustrerade sina föredrag med utsökt och konstnärligt belysande färgbilder och framhöll bl. a. vikten av att väl ansluta kyrkogårdsanläggningen till omgivande landskap samt framhålla kyrkogårdens sakrala natur och icke helt se bort från det konstnärliga värde som genom tiderna skapats fram på våra äldre kyrkogårdar. Herr Friberg berörde också våra dagars gravvårdskultur och lovordade Malmös initiativ till pristävlen i gravvårdsformgivning.

På eftermiddagen samlades man i S:t Johannes kyrka ute på kyrkogården, där kontraktsprost *Gösta Andersson* höll en andaktsstund och därefter berättade om kyrka och krematoriums tillkomst och användning. På kyrkogården var anordnad en utomordentligt förnämlig maskin- och verktygsutställning med demonstration. Nytt för året var en uppskattad växtutställning, vilken var anordnad på ett sådant sätt att kyrkogårdsmyndigheterna helst ville hava den kvar i befintligt skick, vilket säger allt om utställningens kvalitet.

Andra dagen höll kyrkogårdsföreståndare

Tage Göransson föredrag om utformningen av *Limhamns* nya kyrkogård samt tanken bakom projektet. I föredraget fick man belägg för att planen var mycket väl genomtänkt såväl praktiskt som estetiskt. Efter föredraget följde en livlig diskussion om bl. a. hänsynstagandet till kommande biltrafik inne på kyrkogården.

Dagens andra och kongressens sista föredrag hölls av kyrkogårdsföreståndare *Gösta Hagberg*, Västerås, över rekrytering och utbildning av kyrkogårdspersonal. Föredraget var föremål för livligt intresse, emedan problemet är aktuellt för hela landet. I föredraget berördes också praktikantutbildningen.

Innan den förhandlingsmässiga delen av kongressen avslutades inbjöd kyrkogårdsföreståndare *Arne Carlsson* på uppdrag av sina myndigheter att förlägga nästa års kongress i Motala. Inbjudan mottogs med tacksamhet och skall vidare behandlas av styrelsen.

Eftermiddagen ägnades helt åt besök på *Weibullsholm*, där konsul *Gunnar Weibull* själv tog emot och informerade i ett anförande om företaget och om de stora växtförsök som här bedrivs. Det kanske allra största intresset tilldrog sig försöken med fröblandningar och näringsmedel för gräsmattan, där stora parceller visade att jordarterna har mindre betydelse och att en riktigt skött gräsmatta kan hålla sig vacker nästan hur länge som helst utan att läggas om.

Tredje dagen ägnades helt åt exkursioner. På morgonen företogs under vana ciceroners ledning en färd med buss genom Landskronas stadsdelar varvid särskilt den förnämliga semesterbyn, *Erikstorp*, beundrades. Färden ställdes därefter till *Alnarp*, där ämneslärare *Gunnar Berge* tog emot i institutets aula och informerade om trädgårdsskolan samt tog de närvarande med på en promenad genom den förnämliga parken till plantskolor och växthus.

Nästa mål var *AB Birger Lindbergs plantskola* i *Åkarp*, en mycket omfattande rörelse, där tidsenliga och rationaliserande åtgärder ständigt står i förgrunden.

Efter färden var det dags för uppbrott från en kongress av det mera lärrika och intresserfyllda slaget.

R. Ekstedt.

Dödsfald

Den 5. september begravdes i stilhed kirkegårdsinspektör i *Viby J. Poul Ruders*, som pludselig var avgået ved døden i sit hjem. Ruders var født 10.9.1902 i *Kristrup* ved *Ran-*

ders og blev efter uddannelse bl. a. hos havearkitekt *Birger Errboe* i 1929 knyttet til Århus begravelsesvæsen, hvorfra han i 1946 kom til nabobyens kirkegård og udrettede et stort og dygtigt arbejde. Han var en stille natur og meget interesseret i kirkegårdskultur og foreningsarbejde, hvorfor han og hans hustru sjældent savnedes ved Foreningen for Kirkegårdskulturs møder rundt i landet. Han var også tilmeldt kirkegårdsinspektørernes foran omtalte møde, men var dagen før mødet sænket i jorden.

Guds fred med vore døde. —

Udnævnelser

Følgende kirkegårde har fået nye kirkegårdsinspektører: til Asminderød kirkegård er udnævnt undergartner, havebrugskandidat *Bjarne Olesen*, til Nakskov kirkegård gartner-assistent *Henning Skrydstrup*, til Gentoft kirkegård overgartner, havebrugskandidat *Carl Jørgen Eistrup* og endelig er Søllerød kirkegård blevet besat med overgartner, havebrugskandidat *Carl Vilh. Carlsen*, men *Skovlund* er fortsat konstitueret i embedet. — Til lykke.

Petri Urtegård

i København var 25.8.62 genstand for studiefærd af medlemmer fra Selskabet for Københavns Historie, under ledelse af redaktør, dr. phil. *Jan Steenberg*.

Kig ind på Helsingør kirkegård

Under den mærkelige titel: Midsommers Galskab, der især refererer sig til ældre tider og til noget, vi her ikke skal komme ind på, har professor ved Københavns Universitet *Christian Elling* begået en kronik, der var at finde i Politiken for 12.8.1962. Denne kronik er hovedsagelig spundet over indtryk fra Helsingør Kirkegård, og af dette citeres her efterfølgende linjer med professorens egne ord. Han skriver:

„Den gamle Kirkegaard i Helsingør er meget smukt. Portalens klassiske Piller forkynder værdigt, at bagved hersker Stillehed og en nobel Aand. Derinde hos de Døde bliver levende Mennesker altid lidt anderledes, af Væremåde og maaske i Sindelaget. De bevæger sig med Anstand, man saa aldrig en løbende Person mellem Buxbomhække. Ingen taler højt, endsige raaber. Bortset fra Pumpen er

alskens Mekanik bandlyst. De store Træer op-suger en mægtig Fylde i deres Kroner fra Mulden i Ligenes Jord og gør de Dødes Have til den fyrsteligste af alle Parker. Gamle Mindesmærker taler Latin og holder Symbolers glemte Sprog i Ære — den høje Tale, som vore Bedsteforældre helt begreb, og Nutiden ikke fatter. Antikens Tegnsprog, dens Allegorier og Billeder, dens ædle Skrift, dens faste Stensnit, betror nu mest sine skønne Hemmeligheder til Blodbøge og Aske.

Kirkegaardens Terræn i Helsingør kupler sig. Paa Højdepunktet ser man ned til svære Tage, og over Mure øjnes rolige Vinduesrader i Empirens Facader. Verden udenfor er meget fjern. Man fristes til — blot et Øjeblik — at mene som en Figur hos Karen Blixen: at det synes mest *comme il faut* at være død.

Som det kunde ventes i Øresundstoldens By finder man engelske Indskrifter paa adskillige Monumenter, Konsuler og Skibsklarere har her efterladt de Navne, som forud var knyttet til patriciske Gaarde i Byen — nogle faa erindres fremdeles af Helsingørs Venner. Det Navn, hvis slørede Træk pludselig anraabte mig da jeg nylig saa det, hører dog ikke til de kendte i Stadens Annaler. Med Hensigt paa mulige Efterkommere af dets Bærer vil vi undlade at meddele det her.“ ...

Fra danske dagblade

22/5 1962 Aalborg Stiftstidende: Vejarbejdet paa den nye kgd. i Brønderslev påbegyndt af firmaet *Halvorsen* (havearkt. *Johannes Tholle*).
30/5 Vejle Amts Folkeblad: Spørgsmålet om udvidelse af Juelsminde kgd. bliver snart aktuelt.

30/5 Fyn: Menighedsrådet i Bogense har søgt kommunen om økonomisk støtte til kgd.s-udvidelse.

30/5 Jydske Tidende, Aabenraa: Menighedsrådet i Øster Løgum har besluttet at opføre kapel.

2/6 Aalborg Amtstidende: Nyt kampestensdige opføres paa Farsø ny kgd. (entreprenør *Th. Erichsen*, Farsø).

4/6 Sjællands Posten: Det gamle kapel paa Hørsholm kgd. skal moderniseres og skal benyttes som folkerum (arkt. *Borch*, Hørsholm).

6/6 Demokraten: Kgd.sudvidelsen og det nye kapel i Brabrand kostede 250.000.

7/6 Viborg Stifts Folkeblad: Reguleringen af Løvel kgd. vil strække sig over flere år (kgd.s-inspektør *H. Pilegaard*, Viborg).

14/6 Politiken: Strid mellem kirkeministeriet og menighedsrådet ved Sct. Peders kirke i

Slagelse om genopførelse af en væltet mur og et arbejderhus.

14/6 Fyens Stiftstidende: Referat fra Foreningen for Kirkegårds-kulturs årsmøde på Nyborg Strand.

17/6 Aalborg Amtstidende: Menighedsrådet i Haverslev har vedtaget at udvide kgd.

17/6 Demokraten: Odder menighedsråd skal tage stilling til et skitseforslag vedr. det nye kapel (arkt. *H. P. Nielsen*) ca. 30.000.

20/6 Horsens Folkeblad: Det nye kapel på Nørre Snede kgd. er snart færdigt (23.000).

21/6 Frederiksborg Amts Avis: Lynge-Uggeløse sogneråd har købt jord syd for Lynge kgd. til udvidelse.

26/6 Holbæk Amts Venstreblad: Tveje Merløse menighedsråd har besluttet at lade udarbejde tegninger til et nyt kapel.

3/7 Frederikshavns Avis: Arbejdet med udbygningen af Sæby kgd. vil blive fortsat til efteråret (havearkt. *Johannes Tholle*).

5/7 Østsjællands Folkeblad: Det nye areal til Taastrup Nykirkes kgd. er blevet drænet og kloakeret.

7/7 Horsens Folkeblad: I dispositionsplanen er der udlagt et areal vest for Juelsminde kirke til udvidelse af kgd.

15/7 Vendsyssel Tidende, Hjørring: Det nye kgd.sområde i Dronninglund vil blive taget i brug, så hurtigt det kan lade sig gøre.

19/7 Skanderborg Amts Avis: Bjerringbro menighedsråd har fået tilladelse til udvidelse af kgd. med over 5 tdr. land (kgd.sinspektør *V. Rud Nielsen*).

20/7 Tidens Tegn, Kolding: Den nye kgd. i Brande vil blive påbegyndt i efteråret.

26/7 Vestkysten: Det vil blive nødvendigt at udvide Jerne kgd. på grund af det stadig stigende antal begravelser.

27/7 Lolland-Falsters Folketidende: Den nye kgd. ved Kippinge kirke er snart færdig til brug.

29/7 Folkebladet for Randers og omegn: Menighedsrådet i Auning arbejder med planer om opførelse af et nyt kapel.

8/8 Aktuelt: Varde byråd har tiltrådt en indstilling om opførelse af en kapelbygning ved sygehuset.

8/8 Sønderjyden, Sønderborg: Havnbjerg menighedsråd har haft realitetsdrøftelser vedrørende anlæg af en kgd. ved Langesø evt. i forbindelse med et kirkebyggeri.

11/8 Ringsted Folketidende: Ringsted kommune vil erhverve et stykke af kgd.s jord mod at kommunen vederlagsfrit stiller et tilsvarende stykke jord til rådighed, når en ny kgd. skal anlægges.

11/8 Sorø Amtstidende: Både Sct. Mikkels og Sct. Peders sognes menighedsråd forhandler med kommunen om nye arealer til kgd.

12/8 Fyens Stiftstidende: Forslag til urnehave i Fåborg mellem kirken og Sundet?

13/8 Varde, Vestkysten: Ny udvidelse af Vardes kgd. (havearkt. *Stenbæk*, Esbjerg).

14/8 Sjællands Posten: Kompromis mellem kirkeministeriet og Sct. Peders menighedsråd vedr. kirkemuren.

15/8 Lollands Tidende: Kgd. i Landet skal udvides med 900 kv.-m (havearkt. *Johannes Tholle*).

16/8 Sjællands Posten: Slangerup kgd. skal udvides.

18/8 Aarhus Amtstidende: Vejlbj-Risskov kommune har overtaget 2 arealer (kr. 110.000) til kgd.udvidelse.

Fra norske dagblade

16/5 1962 Harstad Tidende: Kvæfjord kgd. forskjøntes ved å fjerne de stygge støpmurene rundt gravstedene.

19/5 Finnmarksposten: Hammerfest døde må henvises til periferien, de største vanskeligheter med å finne brukbare gravplasser.

22/5 Sunnmøre Arbeideravis: 178 kr. for en gravplass i Borgundgavlen mod kr. 62,50 på Nordre Gravlund i Borgund.

19/5 Gjengangeren, Horten: Fylkesgartner *Sorum* arbeider med planerne til utvidelse af kgd. i Borre.

26/5 Trønder-Avisa: Ny kgd.splan godkjent i Røyrvik (fylkesgt. *Gisle Lysberg*, Overhalla).

26/5 Buskerud Bygdeblad: Utvidelse av Haug kgd.

29/5 Bergens Tidende: Utviding av Myking kgd. koster kr. 104.000,—.

2/6 Hadeland: Næs kgd.utvidelse skal nå gjennomføres (hagearkt. *T. Breland*).

5/6 Sunnmørsposten, Ålesund: Dalsfjords kgd. verts utvida med 1,4 dekar.

8/6 Sogns Avis, Leikanger: Nes kgd. i Luster skal utvidast for kr. 45.000 (hagearkt *Fosse* og *Skjold*).

13/6 Sunnmøre Arbeideravis: Planane for utviding av kgd. på Rovde er godkjent.

13/6 Sunnmøre Arbeideravis: Kyrkjedepartementet har gjeve løyve til sal av prestegården til ny kgd.

15/6 Agder Tidend: Kgd. i Randesund istandsatt for 60.000 kr.

21/6 Østlendingen: Strid mellom kgd.skonsulenten og menighetsrådet i Vingelen om den gamle kgd. skal tas i bruk eller ny kgd. skal anlegges.

29/6 Nordlys, Tromsø: Kgd. på Skjervøy må snarest bli utvidet.

29/6 Nordlandsposten, Bodø: Kgd. i Flakstad legges om og beplantes.

2/7 Horten Arbeiderblad: 6.500 kr. bevilges til utviding av Borre kgd.

3/7 Valdres, Fagernes: Strand kgd. som gardsbruk?

4/7 Oppland Arbeiderblad: Utvidelse av Bruflat kgd. (hagearkt. *Tor Breland*).

7/7 Arbeider-Avisa, Trondheim: Omlegging av Havstein kgd.

9/7 Fjordenes Tidende, Måløy: Gravstaden på Åheim kgd. for liten, der må difor skaffast meir gravplass.

10/7 Sandefjords Blad: Omlegning av „øyvre kgd.“ i Sandar ferdig, på det nærmeste.

12/7 Glåmdalen: Forskjønnelsesarbeider i full gang på Gravgerget i Våler.

12/7 Oppland Arbeiderblad: Åmodt kgd. i Torpa utvides med 1,6 mål.

16/7 Akershus Amtstidende: Den planlagte omlegging av Nordby kgd. skal fullføres i sommer.

25/7 Østfold Bygdeblad: Siste etappe på omleggingen av Degernes kgd.

27/7 Christianssands Tidende: Akutt mangel på gravplasser i Oddernes.

4/8 Aftenposten, Norge: Nytt gravkapell skal reises i Holmestrand.

11/8 Fremover, Narvik: Narvik gravlund skal utvides med tretti mål.

11/8 Fædrelandsvennen: Randesund kgd. omskapt til hage.

Fra svenske dagblade

3/6 1962 Sydsvenska Dagbladet: Fosie nya kgd. invigd, men ännu är endast en viss del färdig att tas i bruk.

Fra tidsskrifterne

Arkitekten nr. 15 — Arkitektureksperimenter før og nu (bl. a. skitse til kapel i Barcelona c. 1900).

Der Naturstein nr. 6 — Ein Gestaltungsexperiment in Granit. Betrachtungen über ein Grabmal. Nr. 7 — Grabdenkmäler aus Finnland. Heilige Steine (Die Ursprungssymbole unserer Grabmalkunst). Grabmalgestaltung in Theorie und Praxis. Fragen beim Erlass von Grabmalbestimmungen. Übersicht über den derzeitigen Stand der Grabmal-Rechtsprechung. Nr. 8 — Zur Frage der Gestaltung des Reihengrabmals. Der Rechtscharakter der Friedhofzulassungsgebühr der Steinmetzen.

Deutsche Friedhofskultur nr. 5 — Jahrestagung der Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal e. V. 1962 in Detmold. Zwei Friedhöfe werden zusammengelegt. Das Reihengrabfeld. Die Bodenbepflanzung als Ausdrucksmittel für Ruhe und Schönheit in der neuzeitlichen Grab- und Friedhofsgestaltung. Bewährte Schnittstauden für die Friedhofsgärtnerie. Kommentar zum Tarifrecht für Arbeiter im Dienst der Ev. Luth. Landeskirche Schleswig-Holstein. Aufteilung in Gräberfelder mit jeweils anderen Werkstoffen. Nr. 6 — Gedanken über den Dorffriedhof. Das Grabmal aus Metall. Grabmale aus Bronze. Ein altes Grabfeld wird modernisiert. Das Reihengrabfeld. Zur Fragen der Verwendung von Grabkies. Die Technik des Wegebaues. Nr. 7 — Neue Friedhofskapelle auf dem Sennfriedhof der Stadt Bielefeld. Neue Wege zum grünen Friedhof mutig beschrritten. Gesunde Gebühren Grundlage der Friedhofsgestaltung. Die Ableitung des Oberflächenwassers.

Friedhof und Denkmal nr. 3 — Das Grabzeichen aus Holz. Das Holzgrabzeichen.

Ignis nr. 6 — „Fri intellektuell debatt“. Lyckad Eldbegängelsekonferens i Falun. Kyrkokonsten och tron inför döden. Kapellkrematoriet i Skövde invigt. Kapellkrematoriet fick klocka från museum. Medeltidskyrka inspirerade till Skövde-krematorium. Katolska vetot kan uppmjukas. Nordiskt samarbete ger fina impulser. H. P. Sørensen in memoriam. Nr. 7-8 — Biskop Lindström återinvigde Hälsingborgs krematorium. Hälsingborgs Krematorium. Hälsingborg stad visar stor generositet. Kyrkan har fått byggnadsbyrå. Traditionsbrytning på kyrkogård. Om Krigskyrkogården vid Arnhem. Ligbränding og andre begravelses-sikke.

Kunst und Stein nr. 4 — Fragen der Friedhof- und Grabmalgestaltung (närmere omtale følger senere i VK.).

Landsbygraveren nr. 6 — Delegeretmødet 1962. Pension. Nr. 7 — Den juridiske konsulent har ordet. Fra andre blade. Resolution fra kirketjenere. Nr. 8 — Uddrag af dom (erstatning efter død ved ulykkestilfælde).

Menighedsrådenes blad nr. 6 — Landsbygravernes lønforhold. Nr. 7 — Foreningen for Kirkegårdskulturs årsmøde.

Steinmetz und Steinbildhauer nr. 6 — Das Wort auf dem Grabmal als Sinndeutung des Todes V. Nr. 7 — Der Dorffriedhof von Köngen am Neckar. Eine beispielhafte Neuanlage: Der

Detmolder Waldfriedhof am Kupferberg. Der Bogenhausener Friedhof in München. Das Wort auf dem Grabmal als Sinndeutung des Todes VI. Nr. 8 — Neue Friedhofbrunnen in München-Möglichkeiten der bildhauerischen Gestaltung. Das Wort auf dem Grabmal als Sinndeutung des Todes VII.

Sten nr. 2 — Minnesstenen. Varje gravsten är arkitektur. Kalkstensarbeten i Skövde krematorium.

Stenhuggertidende nr. 4 — Oldemand, stenhuggermester *Viktor Grebe* in memoriam.

Tegl nr. 2 — Et kapel på Blovstrød kirkegård.

Viola nr. 33 — Kyrkogårdsföreståndarna på kongress i Landskrona. Det behövs specialister för att skapa kyrkogård. Jvf. s. 17—18.

Vor Viden nr. 19/20 — Delhisultanatet (mausolæer). Nr. 21/22 — Mogulriget (mausolæer).

Fra det faglige bogmarked

Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndare. Handlingar från XXIV kongressen i Visby, aug. 1961. Fol, 26 s. + div. bilag, duplikeret.

Med samme omhu som tidligere årsberetninger synes denne at være blevet til, — registrerende samtlige 24 kongresser og den sidste specielt omtalt. Visbys kirkegårdshistorie berettes, der omtales den ny begravelseslovgivning og gives som bilag foreningsakter. Værdifuld i flere henseender.

Christoph Eisele: Rasen, Gras und Grünflächen. 8°, 135 s. m. 28 fig. og 8 tavler. Paul Parey, Berlin 1962. DM. 10,80.

Bogen behandler græsplæners pleje, anlægelse og sportsplæner m. m. — ialt 3 hovedavsnit, der er beregnet både for fagmænd og amatører — dertil både stregtegninger og fotogengivelser, begge i behersket antal. Bogen supplerer den kendte græslitteratur på en god måde, men er ikke så omfangsrig som det, der er præsteret på engelsk.

Lady Allen of Hurtwood: Design for play. 8°, 56 s., The Housing Centre Trust, London 1962.

Godt illustreret med billeder fra England og de nordiske lande m. fl. vises eksempler på børnelegepladser af forskellig art og udstyr, for småbørn og store børn i højhuse og andetsteds. Eksemplerne synes velvalgte, og enkelte fremtræder i plan.

Dr. Klaus-Dietrich Gandert: Kinderspielplätze im schönen sozialistischen Dorf. 8°, 24 s., Deutscher Kulturbund. 1961.

En arbejdsreds med titel af Das schöne sozialistische Dorf af kommissionen Natur- und Heimatfreunde står som udgiver og som undertitel figurerer: Anleitung zum Handeln. Heftet er nr. 3 i en serie og teksten er suppleret med tegninger af diplomgärtner *Siegfried Sommer*. I mangt og meget minder denne østtyske ting om de af det danske fællesråd for havekultur udgivne skrifter, men er dog af beskønnere intentioner.

Hans F. Kammermeyer: Der Baum in Dorf und in der Feldflur. 8°, 48 s., tegninger af forfatteren. Deutscher Kulturbund. Berlin 1961.

Under samme auspicer som ovenst. om legepladser er udgivet denne ting om træet i landsby og landskab, idet emnet behandles såvel fra landøkonomisk som æstetisk side med illustrationer, der skulle vise rigtige og forkerte anbringelsesmuligheder for træet, — derunder også træer på kirkegårdene. Heftet er nr. 2 i ovennævnte række.

H. C. Rosted: Den gamle planteskole. 8°, 70 s., Hørsholm Planteskole 1962.

Under samme auspicer som ovenst. om letativ gæstfrihed fejrede Hørsholm Planteskole ved midsommertid 3 jubilæer og 1 fødselsdag, sidstnævnte var den nuværende indehavers, *Hilmar Glæsels* — og hans var jo nok også initiativet, der tillige omfattede udgivelsen af et nydeligt skrift om planteskolen gennem 175 år. Den historiske udvikling skildres og der gøres passende sidespring til den stedlige slotshave og den planteskole, som engang var der. Det er sobert arbejde, som tjener både udgiver, forfatter og trykkeri og andre medarbejdere til megen ære. Hørsholm Planteskole har i ganske særlig grad tjent kirkegårds-sagens udvikling — først ved at opelske og levere utallige velegnede planter, dernæst ved gang på gang at levere areal til den stedlige kirkegårds udvidelse. Og vi sender derfor ejeren og planteskolen en venlig hilsen og — et forsinket: tillykke. —

Resolutioner m. m.

(Fortsat fra pag. 16)

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse for provsten, at det omhandlede provstesyn over den private begravelsesplads på Fæno skal foreta-

ges af provsten og den af provstiudvalget valgte bygningskyndige mand, jfr. kgl. anordning om kirkegårde af 20. april 1953 § 40, stk. 1. Ministeriet skal dog have det overladt til provsten at skønne over, om det er påkrævet, at synsmanden deltager i synet hver gang.

Når synsmanden deltager i provstesynet, tilkommer der ham vederlag m. m. i overensstemmelse med de i kgl. anordning om vedligeholdelse af og tilsyn med kirkebygninger m. v. af 11. april 1953 § 39 fastsatte regler, jfr. for nævnte anordnings § 40, stk. 2.

Kirkeministeriets skriv. af 21/3 1960 (til stiftsøvrigheden over Viborg stift) om, **hvorvidt provstesyn over kirker og præstegårde kan afholdes samtidig med kirkebogseftersyn.**

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 29. december 1959 hertil indsendt andragende har provst for A. og B. herreders provsti N. N. forespurgt, om det kan tillades, at provstesynene over kirker og præstegårde — i hvert fald i trekirkepastorater — henlægges til at foregå sammen med kirkebogseftersynene og således, at synsforretningerne i pastoraterne i sådanne tilfælde fordeles over 2 dage.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse for provsten, at ministeriet i overensstemmelse med det af stiftsøvrigheden ved sagens fremsendelse bemærkede må finde, at synsforretningerne over kirker og præstegårde i et pastorat bør finde sted på samme dag af hensyn til den bygningskyndige synsmand, men at ministeriet intet har at indvende imod, at provsten, efter at de bygningsmæssige synsforretninger er afsluttet og den bygningskyndige synsmand fratrudd, foretager kirkebogseftersyn på stedet, såfremt der er levnet tilstrækkelig tid dertil.

Indenrigsministeriets bkg. af 31/3 1960 om **indlemmelse i Odense købstadkommune af arealer af Fraugde sognekommune.**

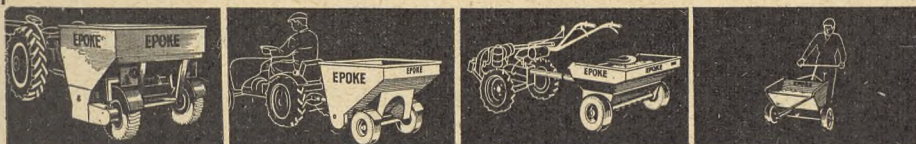
Der forbeholdes de nuværende beboere i indlemmelsesområdet ret til begravningsplads på Fraugde kirkegård som indensogns boende.

Indenrigsministeriets bkg. af 31/3 1960 om **indlemmelse i Nørre Galtensognekommune af arealer af Ødum-Hadbjerg sognekommune.**

Der forbeholdes de nuværende beboere i indlemmelsesområdet ret til begravningsplads

Grusspreder, model SK 8

EN NY EPOKE PÅ VEJ

Med denne nyskabte konstruktion tilfredsstilles behovet for hurtig og nøjagtig spredning, betjent af een mand.

Forbruget af sand er ualmindeligt lavt, 4—6 km pr. påfyldning, og gruslaget spredes markeret og ensartet.

Det er god økonomi at anvende EPOKE's model SK 8. De sparer tid, materialer og er altid parat til hurtig indsats.

Husk at tage EPOKE grusspreder med på Deres budget. Vil De have Deres EPOKE leveret rettidigt, så gør Deres bestilling NU!

EPOKE's store program løser ethvert behov.

ALFRED THOMSEN
ASKOV PR. VEJEN TLF. (0415) VEJEN 700

på Hadsbjerg kirkegård som indensogns boende.

Kirkeministeriets skriv. af 7/4 1960 (til biskoppen over Haderslev stift) om **hvorvidt et nyopført kirkegårdskapel kunne indvies som kirke.**

I et med Deres Højærværdigheds erklæring af 26. marts 1960 hertil indsendt andragende har Høver sogns menighedsråd anholdt om, at det kirkegårdskapel, der er under opførelse på sognets hjælpekirkegård i Grejsdalen, må blive indviet som kirke straks efter dets fuldførelse.

Således foranlediget skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet ikke kan bifalde det ansøgte, da midlerne til opførelsen af den pågældende bygning ikke er tilvejebragt i overensstemmelse med de regler, der er givet for dækning af udgifter ved opførelse af nye kirker, jfr. § 12 i lov om kirkers bestyrelse m. m., således som den er ændret ved lov nr. 50 af 16. marts 1956.

Derimod vil der, såfremt kapelsalen af biskoppen findes egnet, ikke herfra findes noget at erindre imod, at der i overensstemmelse med bestemmelserne i kgl. anordning af 18. juni 1953 af biskoppen meddeles til-ladelse til, at der i denne sal holdes fuld gudstjeneste med dåb og nadver.

Kirkeministeriets skriv. af 4/6 1960 (til stiftsøvrigheden over Roskilde stift) om **hvem retten til et gravsted tilkom i et tilfælde, hvor afdøde efterlod sig enke samt børn af et tidligere ægteskab.**

I et med stiftsøvrighedens erklæring af 11. april 1960 hertil tilbagefulgt andragende har sognepræst for A. og B. menigheder N. N. anmodet ministeriet om en udtalelse om, hvorvidt alene fru Emilie Rasmussen må anses for dispositionsberettiget med hensyn til hendes afdøde ægtemand Peter Rasmussens gravsted på A. kirkegård.

Såfremt dette spørgsmål måtte blive besvaret bekræftende, ønsker sognepræsten derhos oplyst, hvem der efter fru Rasmussens død er dispositionsberettiget med hensyn til gravstedet.

Det fremgår af sagen, at såvel Peter Rasmussen som hans hustru Emilie Rasmussen har været gift før, og at begge havde børn i deres første ægteskab, medens deres indbyrdes ægteskab var barnløst.

Endvidere er det oplyst, at Peter Rasmussen er begravet i det omhandlede gravsted i 1958 ved siden af sin første hustru, og at fru Emilie Rasmussen har modtaget gravfæstebrev vedrørende gravstedet og afholdt alle udgifter vedrørende dette, herunder til opsætning af en gravsten.

I anledning heraf skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at ministeriet må være tilbøjeligt til at mene, at retten til det pågældende gravsted må tilkomme de nærmeste efterladte i forening, det vil sige børnene af Peter Rasmussens første ægteskab og fru Emilie Rasmussen, samt at det i denne forbindelse er uden betydning, til hvem gravfæstebrevet er udstedt, jfr. Østre landsrets dom af 9. april 1953 (G. R. 1951—52, pag. 313—14).

(Fortsættes)

Penicillinmuld

er et muldrigt og formuldningsfremmende gødnings- og jordforbedringsmiddel med passende mængder plantenæring og mikronæring, fri for plantesygdomme, skadedyr og ukrudt. Giver planterne en kraftig rodudvikling og skuddannelse samt rigere blomstring.

Siden fremkomsten for 10 år siden er Penicillinmuld anvendt regelmæssigt på kirkegårde og i mange andre offentlige haver. Forbruget er stadig stigende på disse områder. — Penicillinmuld leveres i sække à 25 og 50 kg samt tonsvis i løsvægt.

Brochure tilsendes gerne.

Fås hos alle de førende firmaer.

Wm. Christensen Hovedvejen 116 . Glostrup . Telefon 96 16 90

I Sverige: **WEIBULLS HUMICILLIN**